

Коптєвський Олексій Юрійович,
студент II курсу юридичного факультету
Науковий керівник – д.ю.н., доцент Савіщенко В.М.
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО БЕЗОПЛАТНУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ

Право на правову допомогу є лише одним із аспектів конвенційного права на правову допомогу у кримінальному провадженні, складовими елементами якого є також право на ефективну допомогу захисника, право обрати захисника та відмовити йому, право на спілкування із захисником та забезпечення конфіденційності такого спілкування.

В Україні право на правову допомогу є конституційним правом кожної людини, яке гарантується державою. Стаття 59 Конституції говорить: «Кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законодавством, ця допомога надається безкоштовно. Кожен може вільно обирати захисника своїх прав. Для забезпечення права на захист від звинувачення та надання правової допомоги у вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура». Оскільки право на отримання правової допомоги закріплене в Конституції України, воно стосується основних, тобто конституційних прав і свобод. Отже, право на безоплатну правову допомогу, поряд з іншими основними правами та свободами, є основою правового статусу особи та, як конституційне право, має вищу юридичну силу та підлягає посиленому захисту.

Безкоштовна правова допомога, визначена Судом ЄС, повинна бути ефективною та дієвою. Суд зазначає, що підпункт (с) статті 6 § 3 Конвенції гарантує право на належний захист під час судового розгляду як особисто, так і за допомогою адвоката; це право посилюється зобов'язанням держави надавати безоплатну правову допомогу в певних випадках. ЄСПЛ нагадав, що Конвенція покликана гарантувати не теоретичні чи ілюзорні права, а їх практичне та ефективне здійснення; це особливо стосується права на захист, яке є помітним у демократичному суспільстві, як і саме право на справедливий суд, з якого воно випливає.

Особи, які порушили Закон України «Про правову допомогу», несуть відповідальність у порядку, встановленому законом. Особи, які подали завідомо неправдиву інформацію або неправдиві документи, що послужили підставою для віднесення їх до осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, несуть відповідальність у встановленому законодавством порядку. Відповідно до чинного законодавства України адвокатська діяльність може здійснюватися на основі угоди про надання правової допомоги [1, 2]. Останню вправі здійснювати центри з надання безоплатної

вторинної правової допомоги та адвокати, включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу.

Вторинна правова допомога надається адвокатами, які пройшли конкурс, були занесені до Реєстру адвокатів, які надають допомогу на постійній основі та, відповідно, отримали право на безпосереднє надання допомоги клієнтам [2]. Адвокат, не зважаючи на те, що його діяльність обмежується певним територіальним органом Центру з надання безоплатної правової допомоги, зобов'язаний діяти у відношенні з клієнтом сумлінно, добросовісно, здійснювати захист в повному обсязі відповідно до потреб клієнта та вимог діючого законодавства. З метою своєчасного виявлення некомпетентності адвоката у зв'язку зі спеціалізацією та необхідністю захисту прав, свобод, законних інтересів осіб, які звернулися за допомогою діюче законодавство передбачає можливість заміни такого адвоката на іншого відповідно до спеціалізації.

Роль адвоката в наданні вторинної допомоги пов'язана з виконанням ним певних функцій. Превентивна функція полягає у наданні консультацій клієнтам стосовно правил поведінки під час розгляду справи. Це дозволяє останньому підвищити власний рівень праворозуміння, під час судового засідання вибудувати належну лінію захисту, дотримуватися процесуального порядку поведіння у суді. Відновлювальна функція тісно пов'язана із представницькою оскільки у результаті представництва інтересів довірителя адвокат за допомогою власного досвіду, спеціалізації, стажу роботи та правових інструментів може поновлювати порушені права, свободи, законні інтереси клієнта. Крім цього, відновлювальна функція може реалізовуватися й у випадку, коли адвокат надає консультації особі стосовно її дій і поведінки у тих чи інших ситуаціях. [3] Для того, щоб адвокат надавав безоплатну правову допомогу, його потрібно обрати та включити до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу. Тобто після прийняття рішення про надання безоплатної вторинної правової допомоги центр надання безоплатної вторинної правової допомоги призначає адвоката, який надає допомогу на постійній основі за контрактом.

Таким чином, можемо спостерігати, що законодавством закріплено норми відповідно до яких особи, які подали завідомо неправдиві відомості або фальшиві документи, що стали підставою для віднесення їх до категорій осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, несуть відповідальність передбачену законом.

Бібліографічні посилання:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами внесеними Законом України «Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України)» від 03 вересня 2019 р. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 38. Ст. 160.).

2. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 року № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст.577. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>

3. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. комент. О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Х. : Право, 2012. Т. 1. 76с.